

Asia: VN/28833/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi ulkomaalaislain muuttamisesta (kansainvälinen suojele)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Sisäministeriön maahanmuutto-osasto pyytää eduskunnan oikeusasiamieheltä lausuntoa viitekohdassa mainitusta hallituksen esityksen luonnoksesta. Esityksessä ehdotetaan muun muassa, ettei turvapaikkapuhuttelupöytäkirjaa enää tarkastettaisi turvapaikkapuhuttelussa, ellei sitä pidetä tarkoituksenmukaisena. Esitysluonnoksessa ehdotetaan myös kansainvälistä suojele saaville myönnettäviin matkustusasiakirjoihin käyttörajoituksia suhteessa lähtömaahan. Lisäksi ehdotetaan, että kansainvälistä suojele koskeviin päätöksiin liittyvien karkottamispäätösten täytäntöönpanokelpoisuutta koskevia säännöksiä muutettaisiin siten, että ne olisivat yhdenmukaiset vastaavien käännättämispäätösten täytäntöönpanoa koskevien säännösten kanssa. Ulkomaalaislakiin ehdotetaan sisällytettäväksi lisäksi joitakin Euroopan parlamentin ja neuvoston menettely- ja määritelmädirektiivien sallimia tiukennuksia. Esityksen tavoitteena on turvapaikkajärjestelmän tehostaminen ja käsittelyaikojen lyhentäminen.

Totean lausuntonani seuraavan.

Pidän esityksen yleisiä tavoitteita kannatettavina. Totean yleisesti, että oikeusasiamies saa säännöllisesti kanteluita, joissa arvostellaan esimerkiksi kansainvälistä suojele koskevien hakemusten hyvin pitkiä käsittelyaikoja Maahanmuuttovirastossa.

Esityksessä ehdotetaan, ettei turvapaikkapuhuttelupöytäkirjaa enää tarkastettaisi puhuttelussa, vaan hakijoille annettaisiin kohtuullinen määräaika, jonka aikana he voisivat halutessaan puhuttelun jälkeen toimittaa pöytäkirjaan lisäyksiä ja korjauksia. Menettely vastaa Ruotsissa käytössä olevaa menettelyä, josta on esityksen mukaan saatu hyviä kokemuksia. Turvapaikanhakijoiden oikeusturvan kannalta on oleellista, että hakijoille kerrotaan mahdollisuudesta toimittaa lisäyksiä ja korjauksia puhuttelupöytäkirjaan puhuttelun jälkeen.

Lasten ja haavoittuvassa asemassa olevien kohdalla tulisi pääsääntö edelleen nähdäkseni olla se, että pöytäkirja tarkastetaan turvapaikkapuhuttelun yhteydessä.

Esityksessä ehdotetaan, että ulkomaalaislain 88 b §:ään lisätään momentti, jossa säädettäisiin hakemuksen ratkaisemisesta tilanteessa, jossa kansainvälisen suojelelun tarve on hakijan tahallisen

toiminnan seurauksena syntynyt vasta alkuperämaasta lähdön jälkeen. Mikäli hakija on tahallisesti keksinyt itselleen pakolaisasemaan oikeuttavat perusteet, voisi Maahanmuuttovirasto jättää pakolaisaseman myöntämättä ja myöntää hakijalle sen sijaan tarvittaessa toissijaista suojelua.

Esityksen perustelujen (s. 27) mukaan hakijan toiminnan tulisi perustellusti täyttää tahallisuuden määritelmä siten, että hakijan toiminnan ainoana päämääränä voitaisiin katsoa olleen luoda perusteet turvapaikkahakemukselleen. Kyseinen toiminta voisi olla esimerkiksi sosiaaliseen mediaan selvästi tarkoituksenhakuisen sisällönluomista tai muuta julkista toimintaa, jolle ei voida katsoa olevan muita perusteita kuin hakijan keksimän turvapaikkaperusteen näytön luonti.

Yllä mainitussa tilanteessa herää kysymys siitä, kuinka menetellään, jos hakijan tavoitteena on omalla toiminnallaan luoda perusteet kansainväliselle suojelulle – mutta tämä ei ole toiminnan ainoa päämäärä. Toiminnalla esimerkiksi sosiaalisen median alustalla voi olla myös muita samanaikaisia päämääriä, kuten esimerkiksi seuraajien hankkiminen. Esityksen perusteluja tulisi tältä osin vielä tarkentaa.

Totean lopuksi, että vaikka esitetyt muutokset merkitsevät ulkomaalaislain tiukennusta, ei muutoksilla puututa hakijoiden oikeuteen hakea kansainvälistä suojelua ja saada hakemus viranomaisten ja riippumattomien tuomioistuinten tutkittavaksi.

Keinänen Krissu

Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia - Apulaisoikeusasiamies Mikko Sarja
ja Esittelijäneuvos Jari Pirjola